

NYOLCMELETES GARZONHÁZ, KLUB ÉS ÁRUHÁZ DUNAÚJVÁROSON

Dunaújváros új lakónegyedei között az ún. Barátság-városrészt 1964 folyamán öltötte fel véglegesnek tekinthető arculatát, a város legmagasabb épületének, a *Garzon-háznak* (tervező: Finta József Lakóterv) elkészültével.

Tulajdonképpen térre néz az épület, mégis úgy, hogy architektonikusan lezárja a Vasmű utat, tehát a város egyik legnagyobb útszakaszát. Kapuja a mögötte elterülő városnegyednek, egyben azt is lezárja egy olyan csomóponton, amelybe a legjelentősebb forgalmi utak torkollnak; s ahova a Vasmű út, a Barátság-városrészt, a Szalmacell-negyed, a Vidám Park és a Dunai Vasmű felől érkezik a forgalom. Ezen a helyen szinte az alközpont jelentőségével alakult ki egy új városközpont, amelynek magva a *Garzonház*, s amellyel összeépült a *Vasmű Szakszervezeti Klubja* és az *ABC Áruház*. A tér másik sarkán a Dunai Vasmű impozáns munkásszállása (szállodája) s kissé odább a Szalmacellulóze városnegyed munkásszállójának két épülete, azután egy általános- és ipari-tanuló iskola, mellette bölcsőde, óvoda készült el. Tervezik az áruház fölötti területre a kerületi orvosi rendelőt és a postafiókot. Így ez a központ — étterem és szórakozó-klubhelyiség kivételével — szinte minden társadalmi szolgáltatással rendelkezne, ha — a Klub az eredeti tervekől eltérően — nemcsak a Vasműé lenne.

A tervező 11 szintes lakóépületre gondolt, végül 8 szintes lett, bár vertikálisan nem csökkent a tömege, mivel a földszint és az I. emelet között szerelősínt, a tetőre pedig MHS rádióklub épült.

A 80 db 1 és 1,5 szobás garzonlakást elsősorban azoknak a külföldről itt kiküldetésben dolgozó szakembereknek tervezték, akik csak átmenetileg szálltak volna meg a szobákban. A nehéz lakáshelyzet miatt azonban a Városi Tanács vette igénybe azokat helybeliek részére, így számos egyszobás lakásban gyermekes családok élnek, természetesen korántsem megfelelő szociális körülmények között. Garzonlakásról lévén szó, az egyébként is frásos program nélkül induló tervezés például gyermekkocsi megőrzőkre sem gondolhatott, úgyhogy később egyéb szükséges helyiséget kellett arra a célra átalakítani. Eredeti rendeltetésének megfelelően férfi és női fodrászüzletet kapott még az épület. A 80 db mellett még egy kétszobás gondnoki lakás épült a félemeleten.

A 80 db lakás (emeletenként 4 másfélszobás és 6 egyszobás) elég alacsony középfolysóról nyílik. Két-két lakás vizesblokkját — fürdő, vécé zuhanyozó és a szobából nyíló főzőfülke — az építész egy-egy szerelő-szellőző akna köré tervezte. Az, hogy a főzőfülke a szobából nyílik, semmiesetre sem szerencsés megoldás.

Az épületet a lépcsőház és a liftsoport tömbje merevíti s egymástól 4,30 m-re álló 180 × 30 cm-es pillérek tartják. A szerkezet 1,80 m-es konzolokon nyugszik, 16 cm-es vasbetonlemezek alkotják a földemet.

Sajnos a kivitelező ÉM. 26. ÉV. több vonatkozásban túltette

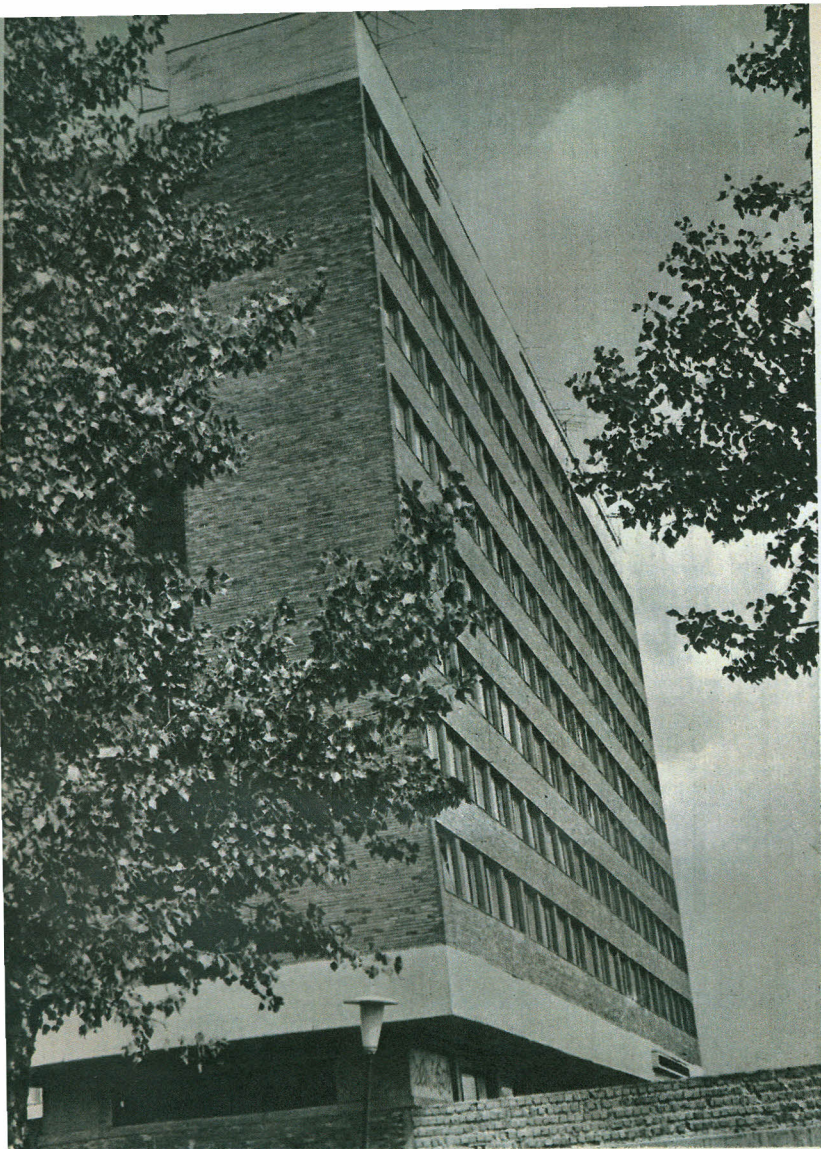
Günther Zainer

Fametszet illusztráció, 1478 elött. (A Művészettörténeti Kongresszus emblémája)

Illustration. Bois. Avant 1478

Иллюстрация. Гравюра на дереве. До 1478 г.

magát az építés előírásain s ezért az épület kivitele sem kívül, sem belül nem üti meg a kívánt színvonalat. A tervek szerint a pillérek, a szerelősínt fala, valamint a tetőszint vasbeton attikái pontosan előírt méretben deszkából készült zsalszatot kaptak volna, a kivitelező vállalat helyett a jelzett felületeket walkyddal kente be, ami már az elkészülés második évétől hullásnak indult. A ház parapetjai és végfalai az eredeti tervnek megfelelően májszínű klinker burkolatot kaptak. A belső kivitelezés, főleg a folyósóké a falusi házak gádorának rosszul vakolt durva falaira emlékeztet s ijesztő ellen-tétben áll az épület külső megjelenésével.

A klub és az áruház horizontális tömege hosszú nyersbetontám-fallal kapcsolódik a Garzonház architektúrájához. Bredetileg a klubhelyiség a garzonház lakóit szolgálta volna, csak később sajá-

titotta ki a Vasmű klubhelyiségnek. A tervező felkínált segítséget hallatlanná téve, saját vállalkozásban fölöleges és meg nem engedett bontásokkal torzította el az építész gondolatait.

A földszinten levő klub átrium körül helyezkedik el, a Duna-kavicsal burkolt udvarban vízmedence látható. Az előcsarnokból nyílnak az eszpresszó, az olvasószoba, a tanári szobák, a játékszobasor, amelyek tantermekül is szolgálnak, valamint a vetítő-terem. A belső és külső falak klinkertégla-burkolatot kaptak. A földémekeket monolit vasbeton harántfalak és pillérek tartják, az utóbbiakat illetően ismét kivitelezési fogyatékossgal. Az építész fehér műköburkolatot kívánt, helyett durva kőporos vakolatot kaptak nemcsak a mennyezet, hanem a pillérek is. A nyersbetonfelületre tervezett attika pedig gyöngyvakos betonréteget.

A vertikális lakóház megfelelő tömegsúlyú horizontálisan fekvő szomszéd épületet kívánt s minden szükségletet figyelembe véve került sor a két és háromszintes *ABC Áruház* építésére (ugyancsak *Finta József* tervei szerint). Az épület az alsó szinten garázst és raktárakat, valamint hűtőházat és öltözőket kapott, míg a garázs fölött 500 m²-es eladótér épült, mellette ismét raktárhelyiségek, hűtők és felettük teraszos bárhelyiség. Az áruházzal szemben egy kis terecske képződött, ahova az üzletsorról lépcsőn lehet feljutni.

A Garzonház a kivitelezési hiányosságok ellenére is Dunaújváros egyik legfigyelemreméltóbb lakóépülete. Már messziről magára irányítja a figyelmet, akár vonattal, akár országúti járművel közelítünk is a város felé. Előtte Somogyi József Martinász-a helyezkedik el, mögötte és részben körülötte félköríves alakban modern munkásszállodák, iskolák és egészségügyi létesítmények vannak. Nemcsak építészetileg önálló színpont, hanem városképileg is egyik legjelentősebb tagja a környező településnek.

Szij Résző